

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ВП НУБІП УКРАЇНИ «БОЯРСЬКА ЛІСОВА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ»

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
У ЛІСОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА САДОВО-ПАРКОВОМУ
ГОСПОДАРСТВІ»
(18-19 квітня 2019 року)**

КИЇВ – 2019

**АНАЛІЗ ДОСВІДУ ІНТРОДУКЦІЇ ДЕРЕВНИХ ВИДІВ РОДИНИ
ARALIACEAE JUSS. В УКРАЇНІ**

А.П. Морозько, аспірант* (anasteziya.morozko@gmail.com),

О.В. Колесніченко, доктор біологічних наук

(okolesnichenko67@gmail.com)

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Письмові джерела (літописи, праці істориків, географів і мандрівників) і результати археологічних досліджень свідчать про давні традиції та щодо інтродукції та акліматизації деревних рослин в Україні. Найбільш інтенсивна інтродукція деревних рослин в Україні здійснювалась у ХІХ ст., яке ознаменувалося заснуванням університетів і створенням при них ботанічних садів.

Серед представників родини *Araliaceae* Juss. уперше в Україні в Основнянському акліматизаційному саду І.Н. Каразіна з'явився *Hedera helix* L. у 1809 р., *Aralia elata* (Miq.) Seem у 1816 р. у колекціях Кременецького ботанічного саду, а *Acanthopanax sessiliflorum* (Rupr. et Maxim.) Seem. у 1861 р. в Тростянецькому дендрологічному парку.

Згідно праць, на території Південного берегу Криму, *Hedera helix* var. 'Taurica' (Tobler) Rehd.) зростав у 1812 р., надалі, у період з 1868-2013 роки колекція плющів Нікітського ботанічного саду налічувала 2 види, 1 різновид і 34 культивара. У період з 2000 по 2010 рр. співробітниками було інтродуковано 11 таксонів: 10 культиварів *Hedera helix* і один *Hedera colchica* 'Dentata Variagata', два таксони були втрачені. Протягом тривалого часу науковцями Нікітського ботанічного саду проводили дослідження з метою виявлення декоративних форм плющів, які є адаптованими до умов Південного берега Криму та придатні для використання в озелененні.

Національним лісотехнічним університетом України (м. Львів) проаналізовано результати інтродукції рослин Східно-Азіатської флори в умовах заходу України. Науковці ботанічного саду НЛТУ України узагальнили результати багаторічних інтродукційних досліджень трав'янистих і деревних рослин з лікарськими властивостями Маньчжурської флористичної провінції, виявили їх корисні властивості, розробили ефективні способи вирощування.

Працівниками Київського національного університету ім. Тараса Шевченка здійснено порівняльну характеристику росту, розвитку і репродуктивних властивостей рослин *Eleytherococcus senticosus* (Rupr. et Maxim.) Maxim., що були інтродуковані до Лівобережного

*Науковий керівник – доктор біологічних наук Колесніченко О.В.

Лісостепу України у другій половині ХХ століття, і зростають в ботанічному розсаднику дослідної станції лікарських рослин.

Тривалий процес спонтанної і спрямованої інтродукційної діяльності призвів до створення цілої мережі центрів інтродукційного різноманіття в Україні, а саме ботанічних садів, дендрологічних парків, приватних колекцій та ділянок географічних культур. Нами встановлено, що за результатами інтродукції деревних видів родини *Araliaceae* Juss. в Україні, нині до різних ґрунтово-кліматичних зон запроваджено 8 таксонів (табл.).

Таксономічний склад деревних видів родини *Araliaceae* Juss. культивованих в Україні

Таксон	Регіон культивування				
	Полісся	Лісостеп	Степ	Карпати	Південне узбережжя Криму
<i>Acanthopanax henryi</i> (Oliv.) Harms.	-	+	-	-	-
<i>A. lasiogyne</i> Harms.	-	+	-	-	+
<i>A. sessiliflorum</i> (Rupr. Et Maxim.) Seem.	-	+	+	+	-
<i>A. sieboldianum</i> Makino	-	+	+	-	-
<i>Aralia cashemirica</i> Decne	-	-	-	-	+
<i>A. elata</i> (Mig.) Seem.	-	+	+	-	-
<i>A. cordata</i> Thunb.	-	+	+	-	-
<i>Eleutherococcus senticosus</i> (Rupr. et Maxim.) Maxim.	+	+	+	-	-
<i>Fatshedera lizei</i> (Cochet) Guillaum	-	+	-	-	+
<i>Fatsia japonica</i> (Thumb.) Done. et Planch.	-	+	-	-	+
<i>Hedera canarensis</i> Willd.	-	-	-	-	+
<i>H. colchica</i> C.Koch	-	+	+	+	+
<i>H. helix</i> L.	-	+	+	A	A
<i>H. h. 'Arborescens'</i>	-	-	-	-	+
<i>H. h. 'Argenteo-variagata'</i>	-	-	-	-	+
<i>H. h. 'Conglomerata'</i>	-	+	-	-	-
<i>H. h. 'Diditata'</i>	-	-	-	-	+
<i>H. h. 'Margiana'</i>	-	-	-	-	+
<i>H. h. 'Marmorata'</i>	-	+	-	-	-
<i>H. h. 'Pedata'</i>	-	+	-	-	+
<i>H. h. 'Variagata'</i>	-	+	-	-	-
<i>Kalopanax septemlobum</i> (Thumb.) Koidz.	+	+	-	-	-

Примітка: А – аборигенний вид; + випробування в культурі; – відсутність виду в регіоні.

Аналіз досвіду інтродукції досліджуваних видів дозволяє оцінити темпи їх поширення в межах України, виявити перспективні напрямки та проблеми інтродукції видів. Таким чином, нами встановлено, що деревні види родини *Araliaceae* Juss. недостатньо вивчені і потрібні додаткові дослідження щодо оцінки ефективності їх інтродукції у зонах Полісся, Степу та Карпат України.